

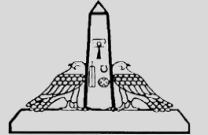

The Faculty of Arts

Annals of the Faculty of Arts Volume 50 (January-March 2022)

<http://www.aafu.journals.ekb.eg>

(A Refereed Scientific periodica)

Ain shams university

Metalepsis and Myth: the Myth-making of Estevan / Jerusalem as a Homeland of Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koşuşu Adlı Romanındaki Bağlaçların İncelenmesi

HUDA HUSSEIN AZEEZ*

Bağdat Üniversitesi-Diller Fakültesi-Türkçe Bölümü

huda_amer2002@yahoo.com

Özet:

Çalışmanın amacı, yazarın bu romanda kullandığı bağlaçlar türlerine değinmektir.

Girişte yazarın hayatı ve ele aldığı romanı hakkında kısaca bilgiler verdim. Bu romanda her bağlaç, tür ve kullanım detaylı olarak açıklanmıştır. Onları cümle içindeki alfabe, köklerine, şekillerine ve işlevlerine göre sınıflandırıldı. Yaptığım çalışmada, bağlaçlar ile yapılan ve tespit edildikten sonra bunları kullanma sıklığına göre sıraladım.

Bu çalışmada en zengin ve değerli kaynaklara dayandım. Birçok kitaplara da "Mehmet Sarı, Sezai Güneş, Zeynep Korkmaz, Tahsin Banguoğlu, Necmettin Hacıeminoğlu, Vecihe Hatiboğlu, Hamza Zülfikar ve diğerleri birde her yazarın konuyla ilgili görüşünü ele aldım.

Çalışma konumuzda, TürkiyeTürkçesinde görevli sözcükler de bağlaçların işlemleri ve cümlede kullanıldıkları yerler üzerinde durum bunun içinde Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu" isimli romanındaki bağlaçlar inceledim ve tespit ettiğim bağlaçların işlevlerini ve kullanımlarını belirledim.

Anahtar kelimeler:

Bağlaçlar, Dokuzuncu, İşlev, Hariciye, Peyami.

Giriş

Peyami Safa, (1899-1916) roman yazarı, eleştirmen, gazeteci İstanbul'da doğdu. Servet-i Fünun şairlerinden İsmail Safa Beyin oğludur. Babasının 1901'de Sivas'ta bulunduğu sırada vefatı üzerine henüz iki yaşındayken yetim kaldı."Yetim-i Safa" olarak da anıldı. Babasız büyümenin yanında 9 yaşındayken ortaya çıkan ciddi kemik hastalığı, 17 yaşına kadar fiziksel hem de ruhsal bakımından bunalmalar yaşamasına sebep oldu. Uzun süren tedavi sonucu kolunu kaybetme tehlikesini anlattı. 9. Hariciye koğuşu, bu dönemde ait hatıralarından faydalanarak yazdığı bir romandır.

13 yaşında hayatını kazanmak ve annesine bakmak endişesiyle vefa idadisinde devam ettiği öğrenimini yarıda baktı.

1918 yılında 19 yaşındayken ağabeyi İlhami Safa'nın isteğine uyararak öğretmenlikten ayrıldı. 20. Asır adlı Akşam gazetesinde "Asrın Hikayeleri" başlığı altında yazdığı öykülerle gazetecilik hayatına başlamış oldu. 1921 yılında son telegraf gazetesinde çalışmaya başlayan Peyami Safa, daha sonra bir süre çalıştığı Tasvir-i Efkâr da bıraktı.

Peyami Safa, fıkra, makale, hikaye ve roman türlerinde ısrarla durmuş, Türkiye rekoru kısaca kadar eser vermiş bir yazardır.

"Yazar, 1953-1960 arasında 63 sayı devam ettirebildiği Türk düşüncesi adlı dergiyi çıkardı. Okuyucularından Nabahat Hanımla evli olan Peyami Safa, çok sevdiği tek oğlu Merve'nin yedek subaylık yaptığı Erzincan'da 1961 yılında ölümü üzerine sarsıldı. Oğlunun ölümünden 2-3 ay sonra vefat etti.(Cihad, 2007, 219)" .

Eser tespit ettiğim bağlaçların 18 türleri bağlaç olduğunu görülmüştür. Görevli kelimelerden bağlaçlar kelime grupları ve cümleler arasında çeşitli anlam ilişkileri kurar.

Bağlaçlar olarak en çok kullanılan sözcükler şunlardır :

ve, ama, çünkü, ya da, fakat, eğer, veya, lakin, oysa, yahut, ancak, yoksaki, veyahut, yalnız, halbuki...

"Bağlaçların kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları bağlar ve özelliklerini verip bağlaçları sınıflandırır. (Korkmaz, 2003,1091)".

"Söz içinde iki kelimeyi, aynı değerinde iki cümle unsurunu, iki yargıyı ve bazen da iki paragrafı bağlamaya yarayan kelimelere bağlama (conjonctin) adını verir. Bazı bağlamlar da bağladıkları iki kelime, veya yargıdan önce, yada sonra tekrarlanarak kullanılırlar.(Banguoğlu, 2007,390)"

Söz içinde birden çok kelimeyi kelime grubunu veya cümleyi birbirine bağlayarak aralarında çeşitli yönlerden ilgiler Kuran görevli kelimeler. Bazı bağlaçlar, bağladıkları öğlerden önce veya sonra tekrarlanarak da kullanılırlar: de...de, veya, ya...ya, yahut, zira, da/de, fakat, ki, hatta, çünkü, ne...ne, ama, hem...hem, ile, halbuki vb. (Korkmaz, 2007,32)".

"Türkçe'nin kendine özgü yapısı, tümceler arasında bağlaçlara gereksinim duymaz. Başka dillerde bağlaçlı yan tümceler ile sağlanan anlatım oğlanağı Türkçede ulaç, ortaç, eylemlik gibi anlatım birimleri ile karşılanır.(Bozkurt,2004,193)".

Sınıflandırma şu şekilde yapılmıştır:

- 1- Köken bakımından bağlaçlar.
- 2- Şekil ve şekil bilgisi yapılarına göre bağlaçlar .
- 3- İşlevlerine ve cümledeki yerlerine göre bağlaçlar.

Kökenlerine göre bağlaçlar yabancı karışık ve Türkçe kökenliler olmak üzere kendi içinde üç gruba ayırır.

Şekil ve şekil bilgisi yapılarına istinaden bağlaçları tek kelimedenden ve öbekten oluşan bağlaçlar alt başlıklarıyla incelemiştir.

İşlevlerine göre bağlaçlarda sıralama, denkleştirme- karşılaştırma- seçme, pekiştirme, nöbetleşme, cümle bağlayıcısı niteliğindeki bağlaçlar ve daha başka işlevlerde kullanılan cümle bağlayıcıları olarak sınıflandırılmıştır.

Alt başlık olan cümle bağlayıcısı niteliğindeki bağlaçları ve işlevlerini ise açıklama, sonuç, üsteleme, sebep, zıtlık cümle bağlayıcıları olarak ele alınmıştır. Daha başka işlevlerde kullanılan cümle bağlayıcıların da olduğunu belirtilmiştir.

Yazarın romanında kullandığı aşağıdaki bağçların şunu seçtim:

1- "Ama bağlacının işlevleri ve kullanımları"

1.1. Cümleleri bağlayan kullanımlarda **zıtlık** işlevi ile kullanımları

Sana bir şey anlatmak isterim **ama** bunu anlatamam s.70

1.2.Cümleleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları

Paşa efendi de istemiyor **ama** yengeniz istiyor s.58

1.3. Kelimeleri bağlayan kullanımlarda **soru** işlevi ile kullanımları

Peki, **ama** bunları bana niçin söylüyorsun? s.62

1.4. **Ama** bağlacı **uyarma** işlevinde kullanılabilir

Arkadaşının kalbini kırdı, ama çok pişman oldu.

1.5.“Ama” bağlacı **pekiştirme** anlamı katar.

Güzel, **ama** çok güzel eserler bırakmış atalarımız.

1.6 “Ama”, cümle sonunda, **dikkat çekmek** için kullanılır.

Bak kızarım **ama!**

2- "Ancak bağlacının işlevleri ve kullanımları"

2.1. Cümle başında kullanımlarda **açıklama** işlevleri ile kullanımları

Ağrı dinmişti **ancak** , mafsalda bir hareketle başlıyordu. s.92

2.2 Cümleleri bağlayan kullanımlarda **zıtlık** işlevi ile kullanımları

Bu işe başlıyorum, **ancak** bugün bitiremem.

2.3. "Cümleleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

Oh...Fakat ben rahatlıyorum , ben de öyle bağırarak istiyorum, **ancak** birdenbire etrafımda her şey sönmüyor, gelip duvarlar uzaklaşıyorlar. s.117.

2.4. Genellikle "Ancak" **karşıt** yargılı cümleleri bağlar

Bütün bunlar çok güzel; **ancak** alacak paramız kalmadı.

2.5. "Ancak" **sözcüğünün ad, edat ve zarf olarak kullanılabilir**

İki günde bu kadar **ancak** kazabildik. (Zarf)

Böyle evleri **ancak** onlar alabilirler. (Edat)

Sözlükten **ancak** sözcüğünün anlamına bakarsınız.(Ad)

3- "Çünkü bağlacının işlevleri ve kullanımları"

3.1. Cümleleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işleviyle kullanımları"

İçimde hep ne olduklarını bildiğim gizli ve meçhul ümitlere sarılmıştım; onlar olmazsa bir saniye nefes alamazdım; **çünkü** bütün hesaplar aleyhime çıkıyordu. s.31

Onu ben görüyorum, **çünkü** benden uzak; onu ben Mithat Bey'in kırmızı yüzünde, çelikli damarlarında arkadainim otururken rahat gerilişlerinde, bacaklarını uzatışlarında, korkusuz bakan gözlerinde görüyorum. s.124.

3.2. Cümle başında kullanımlarda **açıklama** işlevleri ile kullanımları

Çünkü Nüzhet'in odası Paşa'nın odasının tam üstünde idi ve en küçük aşağıdan duyulabilirdi. s.16

Çünkü Nüzhet'in birçok arzuları vardır ki o adam anlayamaz. s.78

3.3. **Sepeb** anlamı verir ve neden bildirir

Eve gittim, **çünkü** babam çağırmişti.

3.4. Bu bağlaç iki cümleyi **açıklama, bir neden belirtme anlamı katarak** bağlar.

Çocuklarımla her akşam saatlerce oynardım; **çünkü** onlarla birlikte olmak tüm sıkıntılarımı unuttururdu.

4- "da/ de bağlacının işlevleri ve kullanımları"

4.1. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **pekiştirme** işlevi ile kullanımları"

Benim yanımda büyüğüm **de** yoktu s. 9

Artık ellerimi **de** feda edeceğiz s.11

Beni bastıran keder anneme **de** geçti s. 19

Kalanların bana karşı biraz merhamet **de** karışıyor s.128

4.2. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Tahmin** işlevi ile kullanımları"

Bir aya kadar **de** nikah düğün... s. 58

Galiba uyurken görmeye bailadığı rüya, uandıktan sonra **da** devam ediyor s. 66.

Belki **de** bu, köşte son gecem s.81.

Belki **de** bu bahsi açması bana bu darbeyi vurmak içindi s.86

Uyuşturucu koku, belki **de** kloroform s.126.

4.3. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Sitem** işlevi ile kullanımları

Sonra **da** ödeneği kesiyorlar s. 121

4.4. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Emredici** işlevi ile kullanımları"

Tamamıyla iyi olacaksın daha **da** öyle gideceksin... s.69

4.5. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Sıralama** işlevi ile kullanımları"

Dizi **de**, camları **da** görüyorsunuz s.108

4.6. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Karşılaştırma** işlevi ile kullanımları"

Felaket gibi **de** ne hızlı gidiyor! s. 69

4.7. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Azarlama** işlevi ile kullanımları"

Düşün, düşün **de** kendini anla! s.54

4.8. "Cümleleri bağlayan kullanımlarda **pekiştirme** işlevi ile kullanımları"

Bir kere **de** o görsün, belki öteki operatörlere de gösterir **de** konsültasyona benzer bir şey yaparlar. s.19

Nurefşan'ı gönderelim **de** onu yatırsın s. 26

4.9. Cümleleri bağlayan kullanımlarda **İstek** işlevi ile kullanımları"

İnşallah sen gidersen **de** görürsün s.54

5- "De.....De bağlacının işlevleri ve kullanımları"

5.1. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Sıralama** işlevi ile kullanımları"

Bazı gayet açık hatırlanacak ve kağıda yazılacak kadar berrak, muntazam, fakat söyleyeni **de**, dinleyeni **de**, meçhul cümleler; bazı **da** rüzgarda savruluyormuş gibi bu kelimelerin birbirinin altından, üstünden sıçrayarak, uçuşarak, boylukta hızla dönemleri s. 96.

5.2. **Bıkkınlık**

Çalış **da** çalış, didin **de** didin; elimize ne geçti?

5.3. **Kendisinden önceki söze katılma:**

Sen **de** söylediklerimi düşün. Onun çalıştığı gibi Okan **da** çalışsa.

5.4. **Süreklilik**

Çenesi açılınca konuşur **da** konuşur.

5.5. **Azarlama**

Sen önce büyüklerinle konuşmayı öğren **de** tartışmaya sonra katıl.

5.6. **Alay- küçümseme:**

Bu çocuk adam olacak **da** biz göreceğiz.

5.7. **Beğenme:**

Araba **da** arabaymış hani!

5.8. Neden sonuç:

Tembel tembel yattın **da** zayıf aldın.

5.9. Gözdağı - tehdit

Kapıdan dışarı adımını at **da** görelim.

5.10. Kendini beğenme:

Ben bir kazak öreyim **de** siz **de** kazak görün.

5.11. Pekiştirme:

Güzel **de** börekler, tatlılar hazırlamışlardı

5.12. Koşul:

Sınavlardan önce düzenli ders çalışılır **da** başarıya ulaşılır.

6- "Fakat bağlacının işlevleri ve kullanımları"

6.1. "Cümle bağlayan kullanımlarda **zıtlık** işlevi ile kullanımları"

Doktor biraz şaşırılmış, **fakat** soğukkanlı duruyordu s.48

6.2." Cümleleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

Ben belki teselli edilmeye muhtacım, **fakat** bunu istemiyorum, anladın mı? s.62

Hala onu sevdiğimi tamamıyla anlamıyordum, **fakat** sevinç içindeydim s.64

6.3. Cümle bağlayan kullanımlarda **Açıklama** işlevi ile kullanımları"

Caddeye çıkınca da bu devam etti, **fakat** hayatın gözlerimi çeken birçok hareketleri beni daha hakiki olmaya sevk etti s.13

Elimi sıkarak vahim bir şeyden bahsettiğimize dikkat etti, ağırlaştı ve dinledi; **fakat** Paşa'nın suallerinden sıkılmaya bailamıştım. s.24

6.4. Cümle bağlayan kullanımlarda **Tahmin** işlevi ile kullanımları"

Nasıl evleneceğimi bilmem, **fakat** böyle değil herhalde... s.65

6.5. "Cümle başında kullanımlarda **zıtlık** işleviyle kullanımları "

Fakat arada bir vücudunun hareketleri ile bu alay hissimi arzuya dönüştürüp öldürüyordu s.35

6.6. "Cümle başında kullanımlarda **hayıflanma** işleviyle kullanımları "

Fakat keşke Futbol oynasaymışım; belki de bacağımı Nüzhet'in aşkı kadar yormazdı s.108

6.7. "Kelime gruplarını bağlayan kullanımlarda **zıtlık** işleviyle kullanımları"

Aletlerle hırpalanan dizimde bir zonklama, **fakat** temiz ve yeni sargıları verdiği rahatlık, pansumandan kurtulmuş olmak sevinci, operatörün müthiş kararı, yakın geleceğime karşı duyduğum merak, derhal birçok tahminlere kalkışan endişeli zekamın faaliyeti gibi ruhumun birçok parçaya bölen duygular ve düşünceler arasında karanlık koridora çıktım. s.12

7- "Hatta bağlacının işlevleri ve kullanımları"

7.1. "Cümle başında kullanımlarda **açıklama** işlevleri ile kullanımları"

Hatta gene akrabamdan münevver ve zeki bir adam bana dedi ki: s.95

Hatta bazı kendimi hepsinden fazla sakın buluyorum, fakat bu kalabalıklar dağılıp da felaketimle baş başa kalınca: s.104

Bazı hiçbir şey hatırlamıyorum. **Hatta** kulaklarım bile tıkanı s.114

7.2."Kelimleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

Olabilir ki küçük bir ameliyatla, **hatta** yalnız açıyla yahut yarın bir eklem kaynaştırması ile kurtarırsınız s.48

7.3. "Cümle bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevleri ile kullanımları"

Paşa, başı arkaya doğru kaymış, uyuyor , hatta hafifçe horluyordu. s.26

Fakat bu beni hiç teselli etmiyor; **hatta** hasta uzvumun bir obüs parçasıyla kopup gitmesini tercih ediyorum. s.105

8- "Halbuki bağlacının işlevleri ve kullanımları"

8.1. "Cümle başında kullanımlarda **açıklama** işlevleri ile kullanımları"

Halbuki romanda opey ilerlemiş ve meraklı yarar gelmişim s.26

9- "Hem...Hem bağlacının işlevleri ve kullanımları"

9.1. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **sıralama** işlevi ile kullanımları"

Hem diziniz, **hem** ruhunuz... s.76

9.2. "Cümle bağlayan kullanımlarda **sıralama** işlevleri ile kullanımları"

Yalnız, büyüdükçe birbirimize yabancılaştığımızı birkaç kere fark etmişim, aramıza meçhul anlaşmazlık setleri yığılıyordu ve ben bunları yıkmaya çalışmaktan zevk alıyordum, fakat her birini yıktıkça daha büyüğünün önüne çıktığını görmek beni **hem** sevindiriyor, **hem** de kederlendiriyordu s.32

10- İle bağlacının işlevleri ve kullanımları"

10.1. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **bağlama** işlevi ile kullanımları"

Uyku **ile** uyanıklık arasındaki hayallerim içinde sendeleyeyen mantığım, hep bu neticeye geldiği halde, kani olmamış gibi, yeniden muhakemeye başlıyordu.

10.2. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **Birliktelik** işlevi ile kullanımları"

Hademe **ile** doktor kollarıma girdiler s.102.

11- "Ki bağlacının işlevleri ve kullanımları"

11.1. Cümleleri bağlayan kullanımlarda **bağlama** işlevi ile kullanımları"

Ben Nüzhet'in kahkahalarından ürkerin; bu, bir silahtır **ki** Nüzhet onu baikalarının zaafı üzerine merhemetsizce boşaltır s.29

Ben sana diyorum **ki**, bana karşı doğru ol s.62

11.2. "Cümle bağlayan kullanımlarda **zıtlık** işlevi ile kullanımları"

Nüzhet'in birçok arzuları vardır **ki** o adam anlayamaz s.78

Gözümün hiçbir görüş köşesi yok **ki** içine bir duvar parçası girmesi s.115

11.3. "Cümle bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

Korkarım **ki** bütün hayatını tehlikeye girecek s. 103

11.4. "Cümle sonunda kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

Ben bir şey anlamıyorum **ki**... s.62

Aşırılığımı bertaraf edecek bir yumuşaklıkla dedim **ki**: s.73

11.5. "Cümle sonunda kullanımlarda **zıtlık** işlevi ile kullanımları"

Mithat Bey! bu çocuğa anlatınız, mutlaka koltuk değneği kullanmalıdır, halis "arthritis"dir bu, şakaya gelmez, hastalık "extra-articulaire" değil **ki**... s. 47

11.6. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **pekiştirme** işleviyle kullanımları"

O insan **ki** yüzünde bıkkınlıkla sebet mücadele eder s.9

11.7. Kelimleri bağlayan kullanımlarda **bağlama** işlevi ile kullanımları"

Hasta çocuklar, yanlarında ailelerinde birer büyük insan **ki** hastalarından daha endişeli görünüyorlar ve bir anne, pelerinini ilikleme bahanesiyle ozurlu sarılı çocuğunun sırtını okşuyor: Onu biraz sonra çekeceği acıya hazırlamak için s.7

11.8. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **açıklama** işlevi ile kullanımları"

O derece **ki** Paşa bana çok kızıyor ve tecrübesizliğimden, cehaletimden başlayarak, İzzet nefesimin daha derin taraflarına kadar hücum ediyordu s.83

12- "Ne....ne bağlacının işlevleri ve kullanımları"

12.1. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **sıralama** işlevi ile kullanımları"

Şimdi **ne** yanak kalmış, **ne** ağız! s.52

Fakat bu hayalin içinde **ne** fakülte **ne** doktor vardı s.18

12.2. "Cümle başında kullanımlarda **sıralama** işlevleri ile kullanımları"

Ne geceleri havuz başında buluşuyor; **ne** gündüzleri kükürt serpmek için bağa gidiyorduk s.84

12.3. "Kelimleri gruplarını bağlayan kullanımlarda **sıralama** işlevi ile kullanımları"

Mesut olduğumu şundan anlıyorum ki **ne** Doktor Ragıp'tan, **ne** hastalıktan, **ne** de aynalı dolaptan bahsediyoruz s.69

13- "Ve bağlacının işlevleri ve kullanımları"

13.1. "Cümleleri bağlayan kullanımlarda **bağlama** işleviyle kullanımları"

- Haydi bakalım! diye mırıldandı **ve** odayı gene sessizlik bastı s.49

Sevimli adam. Dedim **ve** durdum s.77

13.2. "Kelimleri bağlayan kullanımlarda **bağlama** işleviyle kullanımları"

"Taze" **ve** "Kadavra " kelimelerinin garip tezadı beni üretti s. 44

Seyrek, ince **ve** sarı saçlar s.72

13.3. Sözcük öbeklerini bağlayan kullanımlarda **bağlama** işleviyle kullanımları

Canlı, hareketli gözler, simsiyah **ve** hareketsiz s.52

Annem, Mithat Bey **ve** arkadaşım içeri girdiler s.128

13.4. "Tamamlamak bağlayan kullanımlarda **bağlama** işleviyle kullanımları"

Nüzhet'in kahkahası **ve** Nüzhet'in içi: s.33

Nüzhet'in dizleri **ve** Nurefşan'ın gözleri bana üç haberci gibi haykırdılar s.60

13.5. "Cümle başında kullanımlarda **bağlama** işleviyle kullanımları"

Ve arkasından, yakalandığımı zannederek epeyce kızardım s.24

Ve anlıyorsun s.63

13.6. "Kelimleri gruplarını bağlayan kullanımlarda **bağlama** işlevi ile kullanımları"

Arkamdan hafif bir ayak sesi **ve** bir sıçrayış s.23

Şimdi iki erkek **ve** iki hristiyan kadın içeri girdi s.74

14- "Veya bağlacının işlevleri ve kullanımları"

14.1. "Kelimleri gruplarını bağlayan kullanımlarda **bağlama** işlevi ile kullanımları"

Hasta sarılı bir kol **veya** bacağın bozduğu denge ile hep, umutları kırılmış, yumru yumru duruyorlar ve büyükler küçüklere eğilmişlerdir s.7

15- "Ya....ya bağlacının işlevleri ve kullanımları"

15.1. "Cümleleri bağlayan kullanımlarda **iki öğeden birini seçme** işleviyle kullanımları

Yorulmuş olduğu için arkasını hafifçe kapıya dayayarak sık sık nefes alıyor, öğrenmek istediği şeyi öğrenmek için sual sormaya **ya** muvaffak olmuyor, **ya** lüzum görmüyor ve gözlerini benden ayırmıyor s.17

16- "Yahut bağlacının işlevleri ve kullanımları"

16.1. "Kelimleri gruplarını bağlayan kullanımlarda **sıralama ve seçim** işlevi ile kullanımları"

Olabilir ki küçük bir ameliyatla, hatta yalnız alçıyla **yahut** yarım bir eklem kaynaştırması ile kurtarırsınız s. 48

16.2. "Kelimleri gruplarını bağlayan kullanımlarda **ihtimal** işlevi ile kullanımları"

İkimizin birden **yahut** ikimizden birinin kalbi şiddetle, Nüzhet'in göğsündeki yayları oynatıyordu s.37

16.3. "Kelime ve kelime gruplarını bağlayan kullanımlarda **tahmin** işlevi ile kullanımları"

Nurefşan, anlamayışından **yahut** anlamaz görüşümden gücenmiş gibi başını önüne eğdi ve ellerini birbirine sürterek mırıldandı s.39

17- "Yahut...yahut bağlacının işlevleri ve kullanımları"

17.1. "Cümleleri bağlayan kullanımlarda **sıralama ve nöbetleşme** işleviyle kullanımları

Nüzhet in hayali bütün bu düşüncelerinden bir saniye ayrılmıyor; hep kendimi ameliyattan sonra Nüzhet'in karşısında görüyor, onun manzaram karşısındaki hislerini tahlil etmeye muvaffak olmadan başımı silkeliyor **yahut** yerimden kalkıyor **yahut** inliyor **yahut** birbirini çağırıyor ve bu hayalden kaçıyorum s.105

18- "Zira bağlacının işlevleri ve kullanımları"

18.1. "Cümle başında kullanımlarda **açıklama** işleviyle kullanımları"

Zira onun en kuvvetli düşmanı zamandı s. 80

Sonuç

Yukarıda görüldüğü gibi Dokuzuncu Hariciye Koğuşu adlı romanında 18 bağlaç tespit edilmiştir.

- 1- Bu bağlaçlardan en fazla kullanılanı "**ve**" en az kullanları ise "**de...de, veya, ya...ya, yahut, zira**" bağlaçlardır.
- 2- **Ve** bağlacından sonra en çok kullanılan bağlaçlar sırasıyla "**da/de, fakat, ki, hatta, çünkü, ne...ne, ama, hem...hem, ile, yahut, halbuki'dir**".
- 3- İncelediğim romandaki bulunan bağlaçlara bakarken her bağlacın bir görevi bulunur.
- 4- Bazı bağlaçlar açıklama işleviyle kelimeleri pekiştirme, tahmin, sitem, karşılaştırma, sıralama, ihtimal ve bağlama işleviyle kullanılmıştır.
- 5- Türkçede bağlaç yoktu türküler iki ya da daha çok adı birbirine bağlamak istediklerinde birbirine bağlamaksınız sıra ile dizerler.
- 6- Gerçekten Eski Türk yazıtlarında bağlaçsız tümceler bulunur.
- 7- Bütün dönemlerde bağlaç kullanılmaksızın kurulmuş tümceler ve sözcükler Birleş birleşimleri vardı.
- 8- Daha çok cümlelerin bağlanması için kullanılan bağlaçlar Türkçe kökenli bağlaçlarda görüldüğü gibi cümleler arasındaki konu anlatım bütünlüğünü sürekliliğini sağlar.
- 9- Cümle içinde özne yüklem görevinde ki unsurları da bağlayan bağlaçları belli kelimelerle kullanma zorunluluğu yoktur.

المستخلص:**دراسة للروابط المستخدمة في رواية الأديب بيامي صفا المسماة: (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) هدى حسين عزيز**

الهدف من هذا البحث، الإشارة إلى أنواع الروابط ووظيفتها داخل الجملة في اللغة التركية . تم في انجاز هذا البحث بيان الروابط في اللغة التركية أنواعها واستخدامها داخل الجملة بالتفصيل. ولقد تم تصنيفهم حسب تسلسلهم الهجائي وأشكالهم ووظائفهم. كذلك قمنا بتوضيحها حسب تكرار استخدامها في الرواية. في موضوع بحثنا هذا توصلنا الى توضيح وشرح مبسط للروابط في اللغة التركية ووظائفها والمستخدم في رواية (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) للكاتب بيامي صفا في المدخل تناولنا بعضا من حياة المؤلف بشكل مختصر، واعتمدنا في إعداده على مصادر قيمة أغنت البحث بوافر المعلومات والسرد العلمي فيما يخص الروابط في اللغة التركية . كذلك استفدنا من كتب قيمة اخرى لعلماء اللغة التركية وأساتذتها ومنهم: محمد صاري، سزائي كونش، تحسين بانجو أوغلو، نجم الدين حاج أمين أوغلو، وجبهة خطيب أوغلو، حمزة ذو الفقار وآخرين.

الكلمات المفتاحية:
الروابط، التاسع، وظيفة، خارجية، بيامي.

Kaynakça

1. Banguoğlu, Tahsin.1979. Ana Hatlarıyla Türk Grameri. İstanbul: Dergah Yayınları.
2. Banguoğlu, Tahsin. 2007. Türkçenin Grameri. 8. Baskı, Ankara:TDK. Yayınları .
3. Demir, Tufan. 2013. Türkçe Dilbilgisi, Ankara: Kurmay Basımevi.
4. Ediskon, Haydar. 1985. Türk Dilbilgisi. İstanbul: Remzi Kitapevi.
5. Ercilasun, Ahmed Bican. 2000. Türk Dilinde Ek-Ses İlişkisi, TDAY Belleten 1997. Ankara: TDK. Yayınları,.
6. Ergin, Muharrem. 2013. Türk Dilbilgisi, İstanbul: Bayrak Basımevi.
7. Bozkurt, Fuat. 2004. Türkiye Türkçesi, İstanbul: Yapı Yayınları.
8. Göker, Osman. 2001. Uygulamalı Türkçe Bilgileri, C. II, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
9. Güneş, Sezai. 1998. Türk Dili Bilgisi, İzmir: Çağlayan Matbaa.
10. Hacıeminoğlu, Necmettin.1991., Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
11. Hatiboğlu, Vecihe. 1981. Türkçe'nin Ekler, Ankara : TDK. Yayınları,.
12. Hengirmen, Mehmet. 2007. Türkçe Dilbilgisi. 9. Baskı, Ankara: Engin Yayınevi.
13. Korkmaz, Zeynep. 2003, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Ankara : TDK. Yayınları.
14. Özmen, Mehmet 2013. Türkçenin Sözdizimi, Adana, Karahan Kitabevi.
15. Öztürk, Erol. 2013. Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: Akçağ Yayınları.
16. Sefa, Peyami 2016. Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, İstanbul Yayınları.
17. Zülfikar, Hamza. 1968. Yabancılar için Türkçe dersleri, Dilbilgisi. Ankara.